

► **HRVATSKA CARICA MORA** VESNA ZMAIĆ KRALJ JE JEDINA PODVODNA A

JADRAN SKRIVA JOŠ MNOGE TAJNE...

SVJETSKO OTKRICE Kraj rta Stoba na otoku Mljetu,
Vesna i njezine kolege istražuju srednjovjekovni brod
kojim su nekad prevozili amfore i luksuzno staklo

HERKO MAČIĆ/HRVATSKI RESTAURATORSKI

PODvodna arheologinja Roniti je naučila u ronilačkom ce

ARHEOLOGINJA RESTAURATORSKOG ZAVODA KOJA TRAŽI BLAGA JADRANA

TEŽAK POSAO

Većina brodova nasukala se u plicicama nedaleko od zaljeva u koje su se mornari htjeli sakriti od snažnih oluja

Piše: BOGDAN BLOTNEJ

Hrvatski dio mora je od prapovijesti bio trgovački put kojim su brodovi plovili do važnih trgovačkih središta na sjeveru Jadrana. Jedan takav potonuo je u srednjem vijeku kraj rta Stoba na Mljetu. Godinama se mislilo da je opustošen, a onda je podvodna arheologinja Vesna Zmaić Kralj s kolegom Igorom Miholjevićem zaronila i naišla na potpuno neočekivane nalaze. U istraživanjima su našli više od 200 amfora, luksuzno višebojno staklo i druge predmete.

- Za brodolom smo saznali preko naših službenih karti s označenim podvodnim lokalitetima. Posebno me zainteresirao jer su srednjovjekovni brodolomi rijetki. Na moj nagovor ondje smo zaronili pred Božić 2009. i u pijesku pronašli amforu zatvorenu čepom oblijepljenim smolom - počela je priču Vesna koja, kao viši konzervator arheolog, više od deset godina radi u Odjelu za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda (HRZ). Ponovno su istražili brodolom koji je postao svjetsko otkriće.

- Ondje smo pronašli više od deset različitih tipova srednjovjekovnih amfora, jedinstveni slučaj na Mediteranu, teret staklenog posuda, posude brodske kuhinje i sidra. U zatvorenoj amfori bio je pijesak - prisjetila se Vesna. Još nije sigurno je li on u zatvorenim amforama služio kao balast broda ili sirovina za izradu stakla. To će pokazati analiza.

- Ovaj brodolom me je potaknuo da upišem doktorat - priznala je Vesna. U HRZ-u se zaposlila 2006. U Odjel za podvodnu arheologiju došla je kao arheolog bez ronilačkog iskustva, no na nagovor tadašnjeg voditelja odjela, pokojnog Marija Jurišića, počela je roniti. Tečajeve je završila u Ronilačkom centru za obuku specijalne policije u Malom Lošinjju.

Arheologinja Vesna obožava srednji vijek

NTRU SPECIJALNE POLICIJE U MALOM LOŠINJU. SAD JE POD MOREM KAO 'KOD KUĆE'

▶ GUSARSKO BLAGO KRAJ MURTERA JE NAŠLA ZLATNI NOVAC

Vesni kolege bezrezervno pomažu, a zajedno organiziraju izložbe svega što su pronašli

Moj posao je jako dinamičan i brzo sam svladala metodologiju rada pod vodom. Iako nisam imala dug ronilački staž, mnogo zarona učinili su vrlo brzo da se osjećam sigurno pod vodom, rekla je arheologinja. Za istraživanje pod morem treba poštovati brojna pravila kako nitko ne bi stradao, a posao bio odrađen prema pravilima struke. Kad dobiju informacije o novom nalazištu, zaranjaju kako bi provjerili što se ondje nalazi. Nakon proučavanja situacije na dnu počinje foto, video i nacrtana dokumentacija lokaliteta. S napretkom tehnologije danas se

izrađuju i 3D modeli podvodnih arheoloških lokaliteta.

ŠTITE SVE OD KRADE

- Kad počne podvodno istraživanje, tzv. mamutima oprezno uklanjamo pijesak s arheoloških nalaza. Tako pomalo dobivamo pravu sliku. Ponekad godinama istražujemo dio po dio nalazišta jer su podvodna arheološka istraživanja prilično skupa i zahtjevna zbog dubina - pojasnila je arheologinja. Što više nalazišta pokušavaju zaštititi na licu mjesta. Nažalost, zbog opasnosti od krađe i devastacije nalaze često moraju izvaditi, nakon čega slijedi proces desalinizacije, konzervacije i restauracije predmeta. - Neki lokaliteti su zaštićeni metalnim kavezima. Tako brodski tereti amfora ostaju na dnu, gdje ih poput muzejskih izložaka mogu vidjeti i drugi ronionci - kaže Vesna.

Kao naš arheološki raj pod vodom spomenula je otok Mljet. Kao nacionalni park zaštićen je više od pola stoljeća, a kako se nalazio na povijesnom plovnom putu, obiluje brodolomima, koji su katkad pronađeni gotovo neaknuti. Većina ih je, nažalost, opljačkana, a najbolji primjer je brodolom kraj pličine Mijoka blizu Murtera.

NJEZINE IZLOŽBE ŽELE TURCI

- Riječ je o manjem plovilu bez naoružanja s vrlo bogatim teretom, stoga je posve moguće da je riječ o piratskom brodu. Iako je lokalitet bio jako devastiran, na njemu smo pronašli zlatni i srebrni novac, zlatarski materijal i džepne sunčane satove koji potječu iz njemačkoga grada Nürnberga - kaže Vesna. Dio nalaza odgovarao je teretu broda potopljenog kraj otočića Gnalića, nedaleko od Biograda. Povijesni izvori kažu da su

bogati teret pljačkali uskoci nakon što se brod nasukao na hrid. Za sunčane satove s Mijoke zainteresirali su se i Nijemci koji su otkriće brodoloma objavili u novinama Bild. - HRZ nam daje brojne mogućnosti da prezentiramo rezultate svojih istraživanja na skupovima, objavljujemo u časopisima te organiziramo izložbe ili sudjelujemo na njima. Tako je i nastala izložba 'Iznik - osmanska keramika iz dubine Jadrana', čiji je autor Vesna s kolegom Igorom Miholjekom. Ona je do sada izložena u zagrebačkom muzeju Mimara i u žitnici Rupe u Dubrovniku. - Nije mi neobično raditi s muškim kolegama, uglavnom smo ravnopravni, a kad je potrebno, bezrezervno mi pomažu. Nije mi stran njihov način razmišljanja, a muške priče mi nimalo ne dosađuju - kroz smijeh je rekla arheologinja.

OTOK MLJET JE ZA ISTRAŽIVAČE POSTAO PRAVI ARHEOLOŠKI RAJ